

A mesterséges intelligencia szakdolgozati folyamatban való alkalmazásának alapelvei és szabályai

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

A szakdolgozat elsődleges pedagógiai célja olyan univerzális, különböző területeken alkalmazható készségek fejlesztése, mint a kutatási kompetencia, az információk feldolgozása és elemzése, valamint a szintetizáló és érvelő gondolkodás. E cél teljesülését veszélyezteti, ha a mesterséges intelligencia (MI) használata az önálló hallgatói munkavégzés és gondolkodás helyébe lép.

A szakdolgozati folyamat során az MI alkalmazása elfogadott, amennyiben az korlátok között, felelősséggel és átlátható módon történik, illetve a szakdolgozat a szerző saját szellemi munkáját tükrözi. Az MI támogató eszközként alkalmazható, de nem helyettesítheti az emberi kreativitást, gondolkodást és döntéshozatalt. A kutatás során és az elkészült műben a szerző érdemi hozzájárulásának és egyedi látásmódjának világosan érvényesülnie kell.

Jelen tájékoztató dokumentum a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem jelenleg hatályos mesterséges intelligencia használatára vonatkozó szabályzat rendelkezéseivel együtt alkalmazandó.

Alapelvek és szabályok

1. Szerzőség

- (1) A generatív MI nem tüntethető fel szerzőként vagy társszerzőként, mivel nem képes etikai vagy jogi felelősséget vállalni a kutatásért és az eredményért.
- (2) Az MI használata nem mentesíti a hallgatót az egyéni kutatási, tanulási kötelezettségei alól, és nem helyettesítheti önálló szerzői hozzájárulását. A generatív MI által előállított tartalom¹ közvetlen felhasználása sérti a szerzőség követelményét, ha azt a hallgató saját szerzői teljesítményeként tünteti fel és az MI használata a hallgatótól elvárt értelmezési, elemzési, érvelési vagy szövegalkotási teljesítményt helyettesíti. A szakdolgozat felépítéséért, a hipotézisekért, az érvelés lépéseikért, a forrás- és példaértelmezésekért minden esetben a szerző viseli a szakmai felelősséget; azokat önállóan értenie és indokolni kell tudnia. Az MI legfeljebb támogató szerepet² tölthet be, és a tanulás, tudás elmélyítésének eszközéül szolgálhat.
- (3) Az MI-t használó szerzőnek tartózkodnia kell a szakmai és tudományos etikai alapelveket sértő hamis információk, torzított vizuális anyagok és félrevezető szövegek előállításától. A szerzőnek aktívan ellenőriznie kell az MI lehetséges torzításait.

¹ Például szövegrész, grafikon vagy illusztráció.

² *Támogató szerep* betöltését jelentheti például: a) a szövegezés fejlesztése a nyelvhelyesség és a gördülékenység javítása érdekében; b) fordítási segítség igénybevétele; c) források segédletszerű összefoglalása, ha az nem helyettesíti az eredeti források értő olvasását és önálló feldolgozását; d) adatelemzés, adatfeldolgozás emberi ellenőrzés és validálás mellett; e) hivatkozáskezelés vagy bibliográfiai adatok rendezése, feltéve, hogy minden hivatkozást a szerző elsődleges forrás alapján ellenőriz; f) kutatási kérdések lehetséges megközelítéseinek feltérképezése.

- (4) A szerző teljes mértékben felelős az MI használatával előállított tartalomért, beleértve annak minőségét, pontosságát, jogszerűségét és etikai megfelelését. A szerző felelőssége kiterjed a forrásmegjelölésre, az adatok és tartalmak hitelességére, valamint a szerzői jogok és adatvédelmi előírások betartására. Az MI által generált hibák vagy jogsértések következményei nem háríthatók a technológiára; azok a szerző döntéseinek eredményei.

2. Átláthatóság

- (1) Az MI használata – az egyetemi alapelvekkel és szabályokkal összhangban – megengedett a szakdolgozati folyamatban, azonban a felhasználás tényét a szerzőnek minden esetben egyértelműen jeleznie kell az Egyetem által rendelkezésre bocsátott hallgatói nyilatkozatban (*Hallgatói nyilatkozat a mesterséges intelligencia alkalmazásáról a szakdolgozatban*).
- (2) Az MI-használat bemutatása során fel kell tüntetni, hogy a szakdolgozat mely részei készültek MI-támogatással, a technológia milyen munkafolyamatokban vett részt, és a felhasználás milyen módon történt. A dokumentáció célja, hogy az MI közreműködése átlátható és reflektált legyen, valamint, hogy a konzultációk és a védelem során pontosabban demonstrálhatóvá váljon a hallgató önálló szerzői és kutatói teljesítménye. Az MI-használat dokumentálása egyúttal a kritikai reflexiót is szolgálja: a hallgatónak képesnek kell lennie az MI által generált információk minőségének értékelésére, hibáik, torzításai és hiányosságai felismerésére, valamint a felhasználásukról hozott döntéseinek szakmai indoklására.
- (3) A kutatás módszertani eszközeként – például adatelemzésben vagy irodalmi áttekintés támogatásában – alkalmazott MI szerepét és a felhasználás módját a hallgatói nyilatkozat mellett a szakdolgozat módszertani részében is jelezni kell.
- (4) A nyelvi vagy szerkesztési támogatásra alkalmazott – például átfogalmazásra, parafrázisra, nyelvhelyességi javításra vagy a szöveg gördülékenységének javítására – használt MI-t a hallgatói nyilatkozatban kell dokumentálni.
- (5) Az MI használatának elhallgatása, illetve félrevezető vagy hiányos jelölése a beadott munka hitelességének megkérdőjelezését vonhatja maga után, és a tanulmányokat lezáró alkotás érvénytelenítéséhez, valamint fegyelmi eljáráshoz vezethet.

3. Tiltott felhasználás

- (1) Tiltott felhasználásnak minősül különösen:
 - a. Az MI által generált tartalom érdemi feldolgozás, ellenőrzés, szerzői átdolgozás nélküli felhasználása és saját szerzői teljesítményként való benyújtása. Az MI-használat megfelelő deklarálása önmagában nem teszi megengedetté az önálló hallgatói teljesítmény ilyen módon történő helyettesítését.
 - b. Az MI által generált hivatkozások, idézetek vagy szakirodalmi állítások felhasználása az eredeti források felkutatása és tartalmi ellenőrzése nélkül.
 - c. A más szerzők munkáinak MI segítségével történő átfogalmazása és saját, önálló teljesítményként való feltüntetése.

- d. Az adatok elemzésének és a következtetések levonásának MI-re való átruházása érdemi szerzői ellenőrzés és módszertani reflexió nélkül.

4. Szakdolgozati bírálat

- (1) A bírálati eljárásnak a szerzői és kutatói teljesítmény, a módszertani megalapozottság, az elemző-kritikai gondolkodás, valamint a szakmai felkészültség értékelésére kell irányulnia.
- (2) Az értékelés során a szakdolgozat szerzőjének nyelvi kompetenciájából, szövegének stílusából vagy a megfogalmazás módjából önmagában nem vonható le következtetés az MI használatára. A bírálók a dolgozat értékeléséhez nem alkalmazhatnak külső MI-detektáló eszközöket, mivel azok eredményei nem tekinthetők kellően megbízhatónak, és használatuk megalapozatlan következtetésekhez, illetve hátrányos elfogultsághoz vezethet. Az ilyen eszközök eredménye ezért az MI-használat bizonyítékeként sem fogadható el.
- (3) A bírálatnak minden esetben a szakdolgozat tartalmára és minőségére, valamint a hallgató által a védés során tanúsított gondolkodásmódra és szakmai felkészültségre kell épülnie. Az értékelésnek akkor is tárgyyszerűnek, méltányosnak és elfogulatlannak kell maradnia, ha a hallgató a szakdolgozatában MI-használatot tüntetett fel. A szabályoknak megfelelő és átláthatóan dokumentált MI-használat önmagában nem szolgálhat hátrányos megítélés alapjául.
- (4) Az előzetesen megküldött bírálatokra adott írásbeli válaszok önmagukban nem nyújtanak elegendő alapot annak megítéléséhez, hogy a szakdolgozat a szerző saját kutatói teljesítményét tükrözi-e. A kérdéseknek különösen a kutatás elméleti és módszertani döntéseire, a gondolatmentre és érvelésre, valamint mindezek szakmai indokaira érdemes irányulniuk. Indokolt lehet annak vizsgálata is, hogy a szerző ismeri-e az értekezésben felhasznált konkrét forrásokat és adatokat, továbbá érti-e a kutatás háttérében álló megfontolásokat. Amennyiben a szakirodalmi áttekintés vagy az adatok szintézise túlzottan általános, célszerű konkrét forrásokra, adatrészletekre vonatkozó kérdésekkel ellenőrizni az állítások pontosságát és megalapozottságát. A pusztán tényyszerű ismeretek felidézését vagy az értekezés tartalmának összefoglalását igénylő kérdések helyett előnyben részesítendőek azok, amelyek mélyebb szakmai érvelést, a módszertani, elméleti és értelmezési döntések indoklását kívánják meg.
- (5) A konzultációs folyamat és a szóbeli védés szerepe különösen fontos, mivel ezek biztosítják a legközvetlenebb lehetőséget annak megítélésére, hogy a hallgató érti-e a szakdolgozat érvelését és módszertanát, átlátja-e kutatói döntéseinek következményeit, valamint képes-e önállóan értelmezni és megvédeni eredményeit. A védés meghatározó eleme ezért az érdemi szakmai diskurzus, amelynek során a bírálóbizottság olyan, a helyszínen megválaszolandó kérdéseket is feltesz, amelyek önálló reflexiót, érvelést és problémaértelmezést igényelnek.